

Abstract

The article examines the problems of collecting, transporting and storing the garbage from Chisinau Municipality onto the polygon of Țânțăreni commune, Anenii Noi district. The “landscape” of the garbage from the recreational areas of Chisinau Municipality is exposed, the efforts of sanitation of these spaces, as well as various proposals of the candidates for the post of General Mayor of the Capital in the electoral campaign of 2015, initiatives selected from the propaganda materials, thrown ... in the garbage. The issue of garbage collection and storage has become a global issue. We note with regret that there are too few studies on the garbage problem in the national historiography, and in the Republic of Moldova such studies are completely lacking. Despite this situation, it is important to address the issue of garbage from a historical and political point of view at least.

Keywords: Chisinau, ecology, public health, garbage.

Actualitatea temei

Chestiunea adunării și stocării/prelucrării gunoiului a devenit o problemă globală. Constatăm cu regret că în istoriografia națională sunt prea puține studii referitoare la problema gunoiului, iar în Republica Moldova astfel de studii lipsesc cu desăvârșire. În pofida acestei situații, este important cel puțin să abordăm problema gunoiului din punct de vedere istoric și politologic. În timp ce acest material era pe ultima sută de metri, aflăm despre demisia lui Mihail Bagas din funcția de vicedirector al Întreprinderii Municipale „Autosalubritate” din motive de nereguli în sistemul de colectare și depozitare a gunoiului din Chișinău¹. Este o dovadă în plus că acest domeniu nu este lipsit de interes, manifestat de unele forțe economice, financiare, politice. Cu atât mai mare ar trebui să fie și interesul societății, căci este vorba de mediul ambiant și de sănătatea oamenilor (și a animalelor, a tuturor vietăților).

¹ Mihail Bagas despre plecarea de la Autosalubritate și problemele din domeniu. In: <https://radiochisinau.md/mihail-bagas-despre-plecarea-de-la-autosalubritate-si-problemele-din-domeniu---103615.html> [accesat 11.2.2020].

Istoriografia temei

În știința istorică sunt prea puține cărți care abordează problemele legate de adunarea, transportarea, prelucrarea gunoiului. Există cartea Catherinei de Silguy, *Histoire des déchets*, tradusă și în limba rusă². În 2019, în Federația Rusă (FR) a început reforma deșeurilor; statul rus a depus eforturi în vederea adunării și prelucrării deșeurilor menajere³. Deja funcționează și se extinde un sistem de combinate de prelucrare a gunoiului, de pildă combinatul din regiunea Nijnii Novgorod⁴, dar și din alte regiuni. Am studiat comentariile referitoare la reforma deșeurilor, care nu a fost aplicată în toate regiunile Rusiei. Multiple comentarii au fost făcute cu referire la „munții de gunoi și miroșuri urâte” care au încercuit orașul Volgograd (fostul Stalingrad)⁵. Și mai gravă s-a dovedit a fi decizia Guvernului FR de a construi un poligon pentru stocarea deșeurilor din Moscova în preajma localității Șies din regiunea Arhanghelsk⁶.

Referitor la situația stocării gunoiului din municipiul Chișinău am folosit informații utile, plasate pe site-ul Întreprinderii Municipale „Autosalubritate”⁷.

Izvoare folosite

Pentru acest articol am utilizat literatură de specialitate, precum și am monitorizat personal starea curățeniei în diverse locuri ale Chișinăului, în special în Parcul din Valea Morilor, în spațiile din preajma stațiilor de autobuz și troleibuz etc. În octombrie

² Катрин де Сильги, *История мусора от средних веков до наших дней*, М., Текст, 2011.

³ Чисто. Конкретно. In: <https://rg.ru/2018/12/25/s-1-ian-varia-2019-goda-v-rossii-nachnetsia-musornaia-reforma.html> [accesat 26. 01 2019].

⁴ Крупнейший в России... In: <http://www.vgoroden.ru/gorod/sobytiya/krupneyshiy-v-rossii-musorosortirovochnyy-kompleks-otkrylya-v-nizhegorodskoy-oblasti-foto>

⁵ Волгоград оказался в кольце нелегальных свалок. In: <https://www.ltv.ru/news/issue/2019-04-18/12:00#4> [accesat 19. 04. 2019].

⁶ Строительство мусорного полигона в Архангельской области приостановят. In: <https://www.vedomosti.ru/economics/articles/2019/05/15/801415-poligona> [accesat 10.02.2020].

⁷ Retrospectiva activităților de la poligonul de deșeuri solide din comuna Țânțăreni. In: [http://autosalubritate.md/retrospectiva-activitatilor-de-la-poligonul-de-deșeuri-solide-din-comuna-tantareni/`](http://autosalubritate.md/retrospectiva-activitatilor-de-la-poligonul-de-deșeuri-solide-din-comuna-tantareni/) [accesat 24. 10. 2019].

2019 am încercat de mai multe ori să fac un interviu cu conducerea primăriei satului Țânțăreni – locul unde se stochează gunoiul din municipiul Chișinău, dar fără succes, asta pentru că în acel timp s-a desfășurat campania electorală și primara era în febra alegerilor. Astfel, un izvor important pentru examinarea stării de lucruri este istoria orală, asupra căreia vom reveni în cel mai apropiat timp.

Sarcina pusă în acest modest studiu este expunerea sumară a istoriei deșeurilor din municipiul Chișinău, structura lui, problemele existente.

Gunoiul Chișinăului la poligonul din Țânțăreni

Principalul loc unde sunt aduse zilnic deșeurile solide colectate în municipiul Chișinău este poligonul din preajma comunei Țânțăreni, raionul Anenii Noi. Conform datelor oferite de Întreprinderea Municipală „Autosalubritate”, zilnic, în Chișinău sunt adunați, transportați și depozitați circa 4500-5000 m³, sau circa 650-700 tone, de deșeuri solide. Poligonul de deșeuri de la Țânțăreni a fost construit în anii 1984-1990 și dat în exploatare în 1990. În 2011 poligonul a fost închis. Așa cum scriu autorii articolului citat, „activitatea de exploatare a poligonului de deșeuri din comuna Țânțăreni a fost sistată din cauza reclamațiilor făcute de locuitorii satului Țânțăreni, potrivit cărora poligonul poluează apele subterane”⁸. După verificări minuțioase, realizate de specialiști, s-au stabilit sursele de poluare, care proveneau nu doar de la poligonul respectiv; a fost trasă concluzia că unele temeri, exprimate de locuitorii satului, nu au avut temei, iar alte surse de poluare au putut fi gestionate. Astfel, în 2017 poligonul a fost redeschis. În materialul prezentat de specialiștii de la ÎM „Autosalubritate”, sunt expuse activități de îmbunătățire a stocării gunoiului, a protejării mediului și a sănătății și vieții oamenilor. Ceea ce lipsește la moment este opinia localnicilor, a cetățenilor din Țânțăreni, dar și din alte sate – Geamăna etc.

Peisajul gunoiului orășenesc

Conform DEX, „gunoi” înseamnă „resturi murdare sau netrebuincioase care se aruncă”⁹. Dicționarul nu indică locul unde poate fi sau trebuie aruncat gunoiul. Astfel, gunoi vedem la tot pasul. În cele ce urmează voi prezenta un studiu referitor la felul gunoiului, văzut în Parcul din Valea Morilor în perioada

2014-2019. Pe primul loc în topul „resturilor netrebuincioase care se aruncă” se află, incontestabil, mucurile de țigări (chiștoacele). Chiștoace: mai lungi sau mai scurte, fumate până la filtru; cu filtre de diverse culori. Mucurile de țigări pot fi văzute oriunde, la orice pas, dar mai ales în jurul scaunelor de pe faleza lacului sau din parc. Strâns legat de țigările transformate în fum, odată golite, cutiile de țigări devin gunoi, aruncat la nimereală, adică oriunde. Acest tip de gunoi arată clar ce țigări preferă chișinăuienii și oaspeții capitalei R. Moldova. Iată câteva feluri de țigări fumate, iar resturile acestora, inclusiv cutii, aruncate la gunoi: „Marlboro” (produs sub controlul Philip Morris Sarl, Elveția; fabricat în Ucraina); „Camel Blue” (produs sub controlul JT International SA, Elveția; fabricat în Ucraina); „Parlament Super Slims” (produs sub controlul Philip Morris Brands Sarl, Elveția; fabricat în Ucraina); pe copertă este scris: „Fumatul creează dependență rapidă, nu încercați să fumați”, iar pe cealaltă parte a pachetului este indicat „Fumatul ucide”.

În timpul verii, au apărut unele noi. Este vorba de „President. Țigarete cu muștiu”, fabricate în Ucraina, toate înscrisurile sunt în limba română, inclusiv următoarea constatare: „Fumătorii mor mai tineri”. O altă mostră – „Corsar of the Queen” (în limba rusă, „Korsar korolevski”). Țigaretele sunt produse în Federația Rusă, regiunea Breansk, orașelul Pogar, sub controlul „Tabacolera de Montegrünon”, Roso Velli, Dominica.

Încă o parte componentă a gunoiului produs de industria tutunului sunt cutiile de chibrituri, golite, bineînțeles, aruncate și ele la nimereală. Dar sunt cu mult mai puține în comparație cu cutiile de la țigarete. Câteva exemple: „Chibrite LUX” [așa e scris pe cutie, greșit; corect este chibrituri] (fabricate în Rusia, „Spiciki balabanovskie”; importator oficial SC AETOS-BORDEI SRL Moldova, Chișinău, este tipărit numărul de telefon și adresa electronică a firmei importatoare. „Spiciki USF. Chibrite [greșit; corect – chibrituri]. Producător OOO USF Ukraina, or. Berezno. Importator oficial: SC Megavil Grup SRL, R. Moldova, or. Chișinău, str. Bucuriei, nr. 7. Pe partea opusă e scris „Rollton. Goreaciaia podderjka” [„Rollton. O susținere fierbinte”]. Sunt indicate numerele de telefon. O altă firmă importatoare de chibrituri, de la aceeași firmă producătoare (OOO USF Ukraina, Berezino) este „Dolix-Impex” SRL, Chișinău, str. Muncești, nr. 167-a (sunt indicate telefoanele firmei importatoare). Altă cutie: „Safety Matches AVION”. Pe partea opusă: „Chibrituri AVION. SC Metalpac SRL, Moldova Chișinău,

⁸ *Ibidem*.

⁹ *Gunoi*. În: <http://dexonline.ro/definitie/gunoi>, s.v. gunoi [accesat 10.2.2020].

Dlea doma, dlea semii [Pentru casă, pentru familie], chibrite [repetat, dar greșit; corect este chibrituri], capace SCO 1-82. Made in Pakistan” [Sunt tipărite numerele de telefon ale firmei importatoare]. Am văzut cutii noi pentru chibrituri. E scris: „Chibrituri Prometeu”. Scris corect. Pe verso: Spiciki GOST 1820-2001. Importator AETOS-BORDEI SRL. Producător: OAO „FESKO”, Rusia, reg. Vologda, or. Cerepoveț, str. Mocenkov, nr. 17. Rar de tot, dar uneori pot fi zărite brichete epuizate.

Dacă, plimbându-ne prin oraș, aruncăm privirea la locurile pe unde mergem (trotuare, stații de autobuz, piețe agricole, alte parcuri decât cel din Valea Morilor etc.), vom observa același peisaj: în resturile aruncate domină produsele de tutungerie.

În parcul din Valea Morilor, pe locul doi în topul mostrelor de gunoi se situează cojile de floarea-soarelui (răsărită). Acest fel de gunoi se prezintă agresiv în ochi în jurul multor scaune, fie e vorba de cele de pe faleză, fie din interiorul parcului. Consumatorii miezurilor de răsărită aruncă (scuipă) jos cojile de floarea-soarelui fără nicio jenă. Se lasă impresia că consumul semințelor de floarea-soarelui în public este o parte a modului de viață al chișinăuienilor. De fapt, în opinia noastră, avem de-a face cu o lipsă de cultură. Mă refer la mâncarea în public a semințelor respective; cu atât mai mult – la aruncarea (scuiparea) pe jos a cojilor. Soluția ar fi (pentru cei care consumă acest produs alimentar) să adune cojile în pachete și să le arunce în coșurile de gunoi.

Semințele de floarea-soarelui sunt comercializate în magazinele alimentare. Ele sunt ambalate în pachete de plastic. Aceste ambalaje, odată golite, sunt aruncate alături de cojile de răsărită. Este „logic”, nu-i așa? Dacă arunci jos cojile de răsărită, de ce oare ai arunca ambalajul în coșul de gunoi?

Intrăm în studierea celui mai răspândit tip de gunoi – obiecte de plastic. S-o luăm metodic. În primul rând – sticle din plastic, golite de conținut, berea fiind pe locul unu în topul acestei categorii de gunoi. Sticlele de bere (golite și aruncate oriunde) sunt de diverse mărimi și culori, având diverse ambalaje, unele mai pronunțate, altele mai puțin evidente. Câteva pilde de sticle de bere golite și aruncate pe unde se nimerește: „Slavutici”, 2,5 l; „Belii medvedi” [„Ursul alb”], 2,5 l; „Chișinău”, 2,5 l; „Jiguliovskoie” 2,5 l; „Timișoreana”, 1,0 l; „Spicușorul”, 2,5 l. Berea este distribuită și în șipuri de sticlă. Acestea de asemenea pot fi văzute, dar în număr mai mic. Pentru că, probabil, sunt cumpărate de anumite firme; deci,

sunt persoane care adună acest fel de „gunoi” (între ghilimele, pentru că nu se încadrează în definiția de mai sus, de fapt este marfă, un fel de marfă). Se întâlnesc și cutii golite din metal, inox; sticle de plastic, transformate în gunoi, de la diverse băuturi răcoritoare [„Coca-Cola”, „Pepsi-Cola”, „Izvorul minunilor”, mai nou – de la „Kvas”].

Care este partea deosebit de proastă a acestui fel de gunoi? Obiectele din plastic nu putrezesc, nu se transformă în material organic. Cu cât mai mult se acumulează astfel de gunoi, cu atât mai rău pentru toți. În peisajul gunoiului un loc vizibil îl au dopurile. Acestea sunt cu mult mai multe decât sticlele. Dopuri sunt din plastic, din inox, făcute zimți la margine, din aluminiu; sunt multe de plută (de la sticlele de șampanie). În unele cazuri au fost aruncate cărțile de joc. Dar asta mai rar. La gunoi sunt aruncate resturile de mâncare. Cel mai des poate fi văzută pâinea: bucăți mai mari sau mai mici, bucăți de pâine albă, neagră, diferită. Apoi resturi de brânză, de fructe, legume, alte produse alimentare. Cele mai puține sunt gunoaiile din hârtie. Cantitatea și diversitatea gunoiului sporesc în zilele de odihnă: sâmbătă spre duminică și duminică spre luni. Mai ales pe plajă. Cutiile pentru gunoi sunt prea mici comparativ cu volumul resturilor aruncate.

Care este primejdia reală? La temperaturile ridicate din lunile de vară grămezile de gunoi se transformă în adevărate focare de infecții. Stăpâne pe grămezile de gunoi sunt ciorile, care s-au adaptat atât de bine în acest mediu, încât nu au frică de oameni. Apoi muștele, furnicile, șobolanii, șoarecii. Toate aceste (poate și altele) vietăți sunt purtători de infecții. Astfel, ne putem pomeni cu epidemii de boli infecțioase: holeră, ciumă, dizenterie etc. Ce ar fi de făcut? Cineva (probabil administrația parcului) ar face bine să îndemne lumea să arunce resturile alimentare în locurile special amenajate. Pentru că acestea există. În al doilea rând, să fie vizibili oamenii care luptă pentru curățenie (pentru că curățenie se face). Sunt convinși: prin prezența și munca lor ei vor sensibiliza o bună parte a producătorilor de gunoi. Salariul lucrătorilor tehnici să depindă cumva de curățenia din parc. În 2019 am observat o schimbare radicală a lucrătorilor din parcul din Valea Morilor: lucrează în echipe, adună gunoiul cu un fel de entuziasm: se pare că sunt plătiți altfel decât până nu demult. În al treilea rând: cineva (probabil Primăria) să deschidă puncte de colectare a deșeurilor: așa cum sunt adunate și vândute flacoanele de sticlă, așa să

fie cumpărate și vândute sticlele din plastic, dopurile etc. Da, poate, în general – GUNOIUL!?

Pentru a rezolva cardinal problema, ar fi bine de dat în concesiune condiționată parcul din Valea Morilor. Condiția ar fi: să fie păstrat parcul așa cum este, să fie menținută curățenia, parcul să fie îngădit, să se stabilească locuri speciale pentru câini și stăpânii lor (pentru ei – intrarea contra plată; la câini mă refer). Lacul și râșoarele ce curg în el să fie curățate de mizerii, păstrate așa cum le-a creat natura-mamă. Scările au fost reparate cu susținerea financiară a Municipiului București, fapt pentru care aducem sincere mulțumiri.

În repetate rânduri am observat oameni (bărbați, mai rar și femei) care scotocesc prin urne. Extrag de acolo componente din gunoi, care pot fi vândute. E cunoscut faptul că 1-2% din populația globului pământesc se hrănește din resturile găsite în gunoi. Ceea ce se extrage din lăzile de gunoi, se pare, sunt șipurile de sticlă (dar nu toate) și, probabil, sticle din plastic. Deocamdată – nimic supărător. Odată, am văzut o boschetară care, după realizarea extragerii obiectelor ce o interesau, nu s-a sinchisit să pună înapoi în urnă resturile ce n-o interesau, lăsându-le în preajmă.

Poate și în trecut, dar abia acum am observat un nou fel de „gunoi”. Este vorba de materialele propagandistice ale cultului religios Martorii lui Iehova. „Ambasadorii” lui Iehova pe Pământ distribuie trecătorilor cărțile, broșurile, pliantele acestui cult. Fiind lume multă, „ambasadorii” lui Iehova au poposit și pe malurile lacului din Valea Morilor. După ce producția poligrafică iehovistă este trecută cu vederea, bineînțeles, este aruncată la gunoi. Am văzut pliante, broșuri („Trezii-vă”, „Turnul de veghe” etc.) și cărți (de exemplu *Anuarul Martorilor lui Iehova* pentru anul 1999, dar, după ploaie, era într-o stare avansat deteriorată).

Campaniile electorale suplimentează peisajul gunoiului cu noi elemente. Astfel, în mai 2015, primul lucru care a atras atenția a fost mulțimea de ziare „Puterea e în adevăr!”, nr. 5, în limba română și rusă, publicația Partidului Nostru (PN), în frunte cu Renato Usatâi. Ziarul are un caracter propagandistic, cuprinde multe materiale legate de candidatul PN la funcția de primar general al Chișinăului, Ilian Cașu, supranumit de redactorii ziarului „Karl Schmidt al secolului al XXI-lea”. Tirajul ziarului – 50 000 exemplare.

Un alt ziar, cu același mesaj propagandistic, aruncat la gunoi, a fost „Socialiștii”, mai 2015, organul de presă al Partidului Socialiștilor din Republica Mol-

dova (lider – Igor Dodon). Eroina celor opt pagini a fost Zinaida Greceanâi, care a declarat chiar în prima pagină că „scopul principal – să facem ordine”, altfel spus – dacă vă fi aleasă primar general al Chișinăului, ea, Zinaida Greceanâi, va face ordine în municipiu.

Staff-ul electoral al Partidului Comuniștilor din Republica Moldova (PCRM) a distribuit locuitorilor Capitalei, inclusiv celor din Valea Morilor, „fluturașe” cu imaginea candidatului PCRM, Vasili Chirtoca, și cu invitația de a veni la întâlnirea cu reprezentantul PCRM, care urma să aibă loc pe data de 23 mai, la ora 16, la intrarea în Aventura Park (invitație în limba rusă). Ca și ceva mai devreme, și acum au fost observate o mulțime de calendare de buzunar cu imaginea lui V. Chirtoca, dar, mai nou, și o pagină A-4, color, cu „Primii 8 pași ai lui Vasili Chirtoca în funcția de primar nou ales al Chișinăului”. La punctul 2 – surpriză: e tocmai ceea ce ne interesează în studiul de față. Cităm din document: „Voi reanima activitatea serviciilor municipale de salubritate. Pe toate trotuarele vor fi instalate coșuri de gunoi, iar în curți – tomberoane și va fi asigurată evacuarea sistematică a deșeurilor menajere. Noi vom reintroduce practica spălării străzilor”¹⁰.

Multe „fluturașe” au fost produse și distribuite de staff-ul Partidului Liberal (PL). În imagini: Dorin Chirtoacă și realizările îndeplinite în anii conducerii de către el a Primăriei Chișinău. Candidatul PL la funcția de primar promite să continue ceea ce a făcut, între care și „soluționarea problemei deșeurilor solide la standarde europene, inclusiv sortare și reciclare, conform proiectului aprobat cu finanțare europeană”¹¹. Un alt „fluturaș”, difuzat de PL în oraș, începe cu următoarele cuvinte: „Ne-au furat, ne-au trădat, e timpul să facem dreptate!” Nu este clar cine ne-au furat și cine ne-au trădat. Dar asta e alt subiect de discuție.

Un alt „fluturaș”, anonim, de această dată, de mărimea unei cărți poștale. Este o invitație, însoțită de următorul îndemn: „Vrei un viitor bun și sigur, dorești ca lumea să fie mai bună cu tine, orice om este important și are idei valoroase. Vă invităm...”. Urmează adresa, schema locului, foarte bine lămurită, zilele și orele adunărilor și un număr de telefon. Am sunat: este vorba de o Biserică creștină, numită Potter's House („Casa Olarului”), România.

Am studiat o foaie A-4, frumos tipărită, hârtie lucioasă – îndemnul lui Valeri Klimenko, candidat la

¹⁰ Arhiva autorului, fondul „Istoria gunoiului”, mapa 2015.

¹¹ *Ibidem*.

funcția de primar general al municipiului Chișinău din partea „locuitorilor proruși ai orașului” (așa e scris pe foaia volantă). Nu este clar, a fost vreo adunare a locuitorilor Chișinăului care pledează pentru stabilirea unor raporturi speciale cu Rusia ori este dorința autoproclamată a candidatului. Dar oricum mesajul a fost interesant și intrigant: câți chișinăuieni vor vota pentru dl Klimenko? Din programul lui Klimenko, între altele, am reținut: domnia sa dorește să stabilească raporturi deosebite cu Moscova, ca un prim pas „pe calea normalizării relațiilor moldo-ruse”, dar și cu Minsk, Astana, Erevan etc. În plus, dacă va fi ales primar al Chișinăului, Klimenko a promis să interzică demonstrațiile ale homosexualilor, dar și orice alte acțiuni publice care „atentează la suveranitatea și statalitatea Moldovei”.

În oraș au fost afișate, și, respectiv, aruncate la gunoi pancarte cu imaginea altui candidat la postul de primar general al Chișinăului, Vasili Chirtoca, sponsorizat de PCRM. Este o chemare, publicată pe o foaie A-3, color, hârtie lucioasă, la o întâlnire a pretendentului cu orașenii la 31 mai, în fața magazinului Unic. Este imprimat Tricolorul cu stema Republicii Moldova.

Unul dintre cele mai populare „fluturașe” din peisajul urbanistic al gunoiului este cel cu următorul conținut: „Doamna Ecaterina, cu ajutorul lui Dumnezeu desface farmecele, blestemele, cununii(le) legate, aduce persoana iubită înapoi, împacă familiile, descântă problema de beție, amorțelile de mâni și de picioare, dureri(le) de cap. Cu rugăciuni puternice vă aduce spor în casă și plecări peste hotare în timp de 3-9 zile. Spune trecutul, prezentul și viitorul, garantat 100%”. Este indicat numărul de telefon mobil.

Ceea ce s-a aruncat în ochi a fost un „fluturaș” de dimensiuni mici, alb-negru, produs la xerox și tăiat manual, care are sloganul „Verde pentru Chișinău”. Pe foița 10 x 10 cm sunt formulate următoarele întrebări și afirmații: „Plajă la Chișinău? – nu, nu am auzit! Știați că: În fiecare an pentru amenajarea plajelor – așternerea stratului de nisip, curățirea stufului din lacuri – se alocă 1 milion 780 mii lei din bugetul mun. Chișinău? Unde sunt acești bani?! Toți ultimii 8 ani zonele de odihnă ale municipiului Chișinău sunt insalubre și neamenajate! Vă doriți zone de odihnă amenajate și plaje? Partidul Politic Partidul Verde Ecologist”. Activiștii aceluiși partid au difuzat „fluturași” de o dimensiune mai mare (A-5), în care și-au expus programul de activitate în cazul în care vor veni la putere în municipiul Chișinău. Vom

extrage doar ceea ce se referă la gunoiul Chișinăului. În compartimentul 2, „Chișinău – capitală ecologică echilibrată”, este specificat: „Soluționarea problemei managementului deșeurilor solide din municipiul Chișinău și suburbii (colectarea, depozitarea și reciclarea deșeurilor)”. Pe verso, la capitolul 3, „Economie și buget”, autorii au propus: „Dezvoltarea parteneriatelor publice-private în domeniile de administrare a municipiului, inclusiv a suburbiilor (managementul deșeurilor, managementul apelor, eficiență energetică etc.)”. Într-un rezumat scurt nu poate fi inclusă și expunerea metodelor de soluționare a problemelor existente. Suma de 1 780 de milioane de lei pentru amenajarea zonelor de agrement ale Chișinăului nu spune nimic: e mult, e puțin?

În echipa de experți ai Partidului Democrat din Moldova (PDM) a figurat Liviu Oboroc, care este „un gospodar” și care „propune o nouă abordare pentru salubritatea Municipiului, adaptată practicilor europene”. Din propunerile lui Liviu Oboroc redacția ziarului a selectat următoarele trei: „Îmbunătățirea logisticii de salubritate a mun. Chișinău, care trebuie să devină una eficientă și să asigure servicii de calitate; Construcția unui poligon modern de colectare a deșeurilor, care să corespundă standardelor internaționale de calitate; Dublarea urnelor de gunoi din Chișinău”.

Concluzii

Problema adunării, transportării și stocării gunoiului din municipiul Chișinău este una de actualitate maximă. Asta pentru că problema este administrată cu metode învechite: prelucrarea modernă a gunoiului s-a pus doar în plan teoretic, nu și practic. Studiul demonstrează că nu există o cercetare referitoare la istoria gunoiului din Chișinău, cercetare care ar demonstra evoluția stocării gunoiului pe parcursul anilor. O astfel de analiză ar oferi răspunsuri la o sumedenie de probleme legate de poluarea mediului ambiant, de sursele de îmbolnăviri etc. Gunoiul din spațiul public este pestriț, mult și deranjant. În timpul campaniilor electorale sporește cantitatea de gunoi din cauza materialelor publicitare, aruncate la nimereală, deseori nefiind citite.

Recomandări

Suntem convinși că cercetările în domeniul adunării și stocării gunoiului din Chișinău trebuie să continue în baza unui proiect științific, elaborat de istorici, ecologi, biologi, chimiști etc.